

Huishoudensprognose 2002–2050: ontwikkelingen naar huishoudenspositie

Andries de Jong en Mila van Huis

De vorige huishoudensprognose (2000) heeft de bevolking naar huishoudenspositie vrij nauwkeurig voorspeld: de grootste fouten hangen samen met het feit dat bij het opstellen van die prognose is uitgegaan van voorlopige cijfers uit de huishoudensstatistiek. In de afgelopen jaren zijn de aantallen alleenstaanden, niet-gehuwd samenwonenden en eenouders snel gestegen. De nieuwe huishoudensprognose verwacht dat deze stijging in de toekomst zal aanhouden. In de vorige prognose werd een veel minder sterke stijging van het aantal eenouders verwacht dan is waargenomen.

1. Inleiding

In dit artikel wordt ingegaan op de prognose van de bevolking naar huishoudenspositie. Deze prognose is gebaseerd op de bevolking naar burgerlijke staat zoals elders beschreven in deze aflevering van *Bevolkingstrends* (De Jong en Van Huis, 2003). Voor meer informatie over het huishoudensprognosemodel wordt verwezen naar De Jong (2001) en De Jong en De Beer (2001).

Dit artikel gaat na in hoeverre de verwachte ontwikkelingen volgens de vorige prognose nog sporen met de (inmiddels) waargenomen ontwikkelingen. Vervolgens wordt ingegaan op de veronderstellingen van de nieuwe huishoudensprognose. Ten slotte wordt de ontwikkeling van de bevolking naar huishoudenspositie besproken.

2. Prognosefouten vooral door voorlopige cijfers in startjaar

In deze paragraaf worden voor de kalenderjaren 2000 en 2002 de uitkomsten met betrekking tot de huishoudenspositie in de prognose 2000 vergeleken met de recente waarnemingen. Het startpunt van de vorige prognose is 1 januari 2000. Bij het opstellen van de prognose is destijds uitgegaan van de voorlopige huishoudenscijfers voor 2000. Deze blijken voor bepaalde huishoudensposities aanzienlijk af te wijken van de definitieve huishoudenscijfers. Een deel van de prognosefouten kan dan ook worden toegeschreven aan de verschillen tussen de voorlopige en de definitieve huishoudenscijfers van het startjaar 2000. In de *staat* worden voor 2000 en 2002 de resultaten van de vergelijking tussen waarneming en prognose weergegeven. Daarnaast wordt de verandering in de verschillende huishoudensposities tussen 2000 en 2002 volgens waarneming en prognose weergegeven, en vervolgens het verschil tussen de waargenomen en voorspelde verandering. Dit laatste verschil geeft inzicht in de prognosefout van de verandering tussen 2000 en 2002.

Wat betreft de ontwikkeling van de totale bevolking tussen 2000 en 2002 is er bij de mannen in de (bevolkings)prognose een fout van 7 duizend gemaakt. Een dergelijke prognosefout in de totale bevolking leidt tot fouten in de prognose van de bevolking naar huishoudenspositie. In 2002 lag het aantal thuiswonende jongens volgens de prognose ongeveer 4 duizend lager dan het waargenomen aantal. Het aantal alleenstaande mannen in 2002 is met circa 22 duizend overschat. Het aantal alleenstaande mannen waarvan de prognose 2000 uitging, was echter al 15 duizend hoger dan het definitieve aantal. De prognosefout van de verandering tussen 2000 en 2002 komt hiermee uit op ongeveer 8 duizend.

Het aantal samenwonende mannen in 2002 lag volgens de prognose 12 duizend boven het waargenomen aantal. De waargenomen ontwikkeling tussen 2000 en 2002 komt echter vrijwel volledig overeen met de voorspelde ontwikkeling, waardoor de

prognosefout van de verandering slechts duizend bedraagt. Voor het aantal alleenstaande vaders geldt een prognosefout van 4 duizend in 2002. Wat betreft de verandering tussen 2000 en 2002 is sprake van een prognosefout van 5 duizend. Voor mannen in de huishoudensposities 'overig' en 'institutioneel' geldt dat de verandering tussen 2000 en 2001 met respectievelijk 3 duizend en 2 duizend zijn overschat.

Voor vrouwen is eveneens bij de huishoudensposities 'thuiswonend kind', 'overig' en 'institutioneel' sprake van geringe prognosefouten. De prognosefout van de verandering tussen 2000 en 2002 is voor alleenstaande vrouwen met 7 duizend bijna even groot als voor alleenstaande mannen. Voor de huishoudensposities 'samenwonend' en 'eenouder' is echter sprake van een relatief grote prognosefout. De verandering tussen 2000 en 2002 is wat betreft de samenwonende vrouwen met 13 duizend overschat, en wat betreft de eenouders met 14 duizend onderschat.

3. Veronderstellingen in de nieuwe prognose

Op grond van een evaluatie van de vorige prognose kan worden geconcludeerd dat er sprake is van relatief kleine prognosefouten. Voor mannen wordt het verschil tussen de waarneming en de prognose in 2002 voor het grootste gedeelte veroorzaakt door het feit dat de prognose is gebaseerd op voorlopige cijfers voor 2000. Ook voor vrouwen geldt dat voorlopige cijfers voor 2000 de prognosefout van 2002 grotendeels verklaren. Wat betreft de huishoudensposities 'samenwonend' en 'eenouder' is echter sprake van een relatief grote prognosefout ten aanzien van de verandering tussen 2000 en 2002.

In zowel 2000 als 2002 is het waargenomen aantal samenwonende mannen ongeveer 15 duizend hoger dan het waargenomen aantal samenwonende vrouwen. In de prognose 2000 is verondersteld dat de aantallen samenwonende mannen en vrouwen in 2002 even groot zijn. Het aantal samenwonende mannen is in werkelijkheid onder meer hoger doordat meer mannen in paren van gelijk geslacht samenwonen dan vrouwen. In de nieuwe prognose wordt verondersteld dat dit ook in de toekomst het geval zal zijn. Voor de gehele prognoseperiode wordt aangenomen dat het aantal samenwonende mannen 15 duizend hoger is dan het aantal samenwonende vrouwen.

Voor alleenstaande moeders – en in mindere mate alleenstaande vaders – geldt dat de voorspelde ontwikkeling duidelijk achterblijft bij de waargenomen ontwikkeling. In de prognose 2000 is verondersteld dat het leeftijds patroon van het percentage alleenstaande ouders (vrijwel) ongewijzigd blijft. Deze veronderstelling blijkt echter in slechts twee jaar tijd te hebben geleid tot een onderschatting van de verandering met 14 duizend alleenstaande moeders en 5 duizend alleenstaande vaders. In de periode 1995–2002 is het aantal alleenstaande moeders met 40 duizend gestegen, van 305 duizend naar 345 duizend. In zowel 2000 als 2001 bedroeg de stijging circa 10 duizend. Bij de alleenstaande vaders is het aantal gestegen van 55 duizend in 1995 naar 65 duizend in 2002, met een stijging van 3 duizend in zowel 2000 als 2001. In de prognose 2000 is verondersteld dat het aantal alleenstaande vaders in de gehele prognoseperiode met een aantal van ruim 60 duizend stabiel is. Voor het aantal alleenstaande moeders is een lichte stijging verondersteld tot rond 355 duizend in 2040. Gezien de toename van het aantal eenouders in de afgelopen jaren (en de onderschatting in de prognose 2000), lijkt de veronderstelling van

Staat
Bevolking naar huishoudenspositie op 1 januari 2000 en 2002, waarneming en prognose 2000

	Thuiswonend kind	Alleenstaand	Samenwonend	Eenouder	Overig	Institutioneel	Totaal
<i>x 1 000</i>							
Mannen							
<i>waarneming</i>							
2000	2 452	1 023	4 105	58	128	81	7 846
2002 ¹⁾	2 487	1 074	4 136	65	134	77	7 972
<i>prognose</i>							
2000 ²⁾	2 453	1 038	4 094	59	123	80	7 846
2002	2 483	1 096	4 124	60	126	75	7 965
<i>verschil tussen waarneming en prognose</i>							
2000	-1	-15	11	-1	5	1	0
2002	3	-22	12	4	8	2	7
<i>verschil tussen 2002 en 2000</i>							
waarneming	35	51	31	6	6	-4	126
prognose	30	59	30	1	3	-5	119
verschil waarneming en prognose	4	-8	1	5	3	2	7
Vrouwen							
<i>waarneming</i>							
2000	2 089	1 249	4 091	326	119	144	8 018
2002 ¹⁾	2 128	1 280	4 121	346	123	134	8 133
<i>prognose</i>							
2000 ²⁾	2 089	1 262	4 082	327	115	143	8 018
2002	2 125	1 300	4 124	333	116	135	8 133
<i>verschil tussen waarneming en prognose</i>							
2000	0	-12	10	-1	3	1	0
2002	4	-19	-3	13	7	-1	1
<i>verschil tussen 2002 en 2000</i>							
waarneming	39	31	30	20	5	-9	116
prognose	35	38	43	6	1	-8	115
verschil waarneming en prognose	4	-7	-13	14	4	-1	1

¹⁾ Voorlopig.

²⁾ Prognosecijfers zijn gelijk aan de voorlopige cijfers 2000.

een ongewijzigd leeftijds patroon van het percentage eenouders niet langer juist.

Uit De Jong en Van Huis (2003) blijkt dat het grootste deel van de stijging van het aantal alleenstaande moeders kan worden toegeschreven aan niet-westerse allochtonen. Hoewel de echtscheidingspercentages bij niet-westerse allochtonen hoger liggen dan bij autochtonen (Van Huis en Steenhof, 2003), hangt de beduidende stijging van het aantal niet-westerse alleenstaande moeders slechts ten dele hiermee samen. Bij (niet-westerse) allochtonen overtrof in de afgelopen vijf jaar de stijging van het aantal ongehuwde eenouders de stijging van het aantal gescheiden eenouders. Bij autochtonen was de stijging bij ongehuwde en gescheiden eenouders vrijwel gelijk.

Gezien het belang van het onderscheid naar burgerlijke staat zijn voor alleenstaande moeders de prognosefouten per burgerlijke

staat nader onderzocht. Voor gescheiden alleenstaande moeders is er sprake van een geringe fout: in 2002 bedroeg deze ongeveer 5 duizend. In de periode 1995–2002 is het aantal vrouwelijke gescheiden eenouders gestegen. Het aandeel eenouders binnen de groep gescheiden vrouwen daalde in deze periode echter van 34 naar 32 procent. Dit houdt in dat de stijging van het aantal eenouders samenhangt met de toename van het aantal gescheiden vrouwen, en dat deze stijging niet wordt veroorzaakt door een grotere kans om na echtscheiding alleenstaand ouder te worden. In de prognose 2000 is uitgegaan van een snellere daling van het aandeel eenouders, naar 31 procent in 2002. In het model van de huishoudensprognose worden jaarlijkse mutaties in het percentage personen per burgerlijke staat toegewezen aan bepaalde huishoudensposities. In de vorige prognose is verondersteld dat een stijging van het percentage gescheidenen vooral zou resulteren in een stijging van het percentage gescheiden samenwonenden en

gescheiden alleenstaanden, en in veel mindere mate in een stijging van het percentage gescheiden eenouders. Uit het feit dat de daling van het aandeel eenouders binnen de groep gescheiden vrouwen in werkelijkheid minder snel verliep dan in de prognose is aangenomen, kan worden afgeleid dat bij de toewijzing van mutaties in het percentage gescheiden vrouwen aan verschillende huishoudensposities de percentages gescheiden eenouders zijn onderschat.

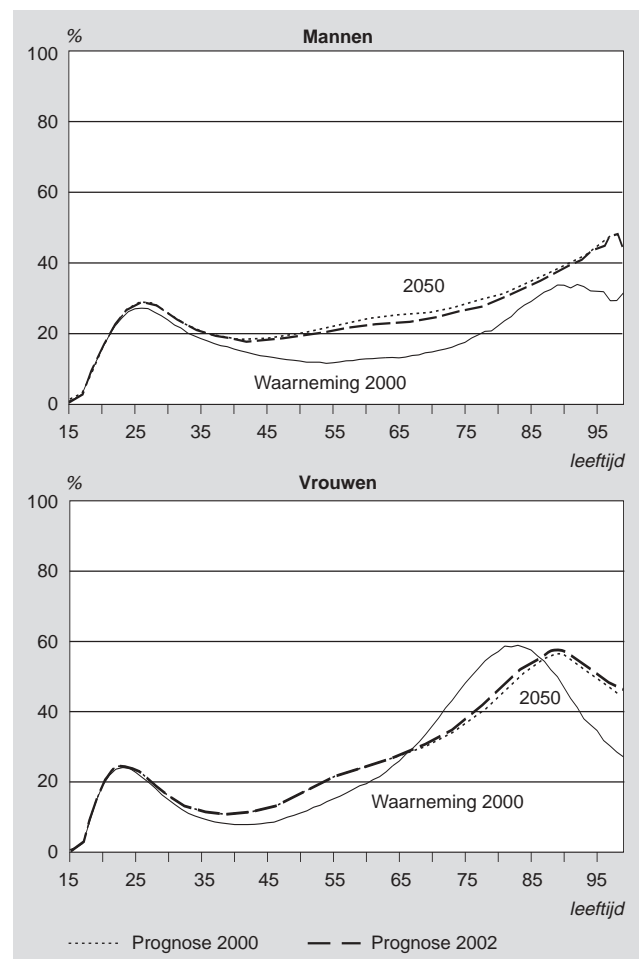
Voor ongehuwde alleenstaande moeders bedraagt de prognosefout in 2002 11 duizend. Deze fout is veel groter dan die voor gescheiden alleenstaande moeders. Onder ongehuwde vrouwen is het aandeel eenouders gestegen van 1,7 procent in 1995 naar 2,5 procent in 2002. In de vorige prognose is (vanaf 2000) een daling verondersteld naar 2,2 procent in 2002. Hierna zou een verdere daling optreden naar 1,5 procent in 2050. Deze daling hangt samen met de veronderstelling, in de vorige prognose, dat een stijging van het percentage ongehuwde vrouwen uitsluitend samengaat met een stijging van het percentage ongehuwde alleenstaanden en ongehuwd samenwonenden (en dus niet met een stijging van het percentage ongehuwde alleenstaande moeders). In werkelijkheid ging de stijging van het percentage ongehuwde vrouwen wel samen met een stijging van het percentage ongehuwde alleenstaande moeders. Uit een analyse van De Jong en Van Huis (2003) blijkt dat vooral de niet-westerse allochtone vrouwen hiertoe hebben bijgedragen. In de allochtonenprognose van het CBS wordt verondersteld dat het aantal niet-westerse allochtonen in de komende decennia zal blijven groeien (Alders, 2003). Op grond hiervan lijkt het waarschijnlijk dat ook in de toekomst een stijging van het percentage ongehuwde vrouwen zal samengaan met een stijging van het percentage ongehuwde alleenstaande ouders. Voor alleenstaande vaders geldt hetzelfde als voor alleenstaande moeders. Aangezien na een scheiding de kinderen meestal aan de moeder worden toegewezen, zijn de effecten voor alleenstaande vaders kwantitatief echter minder groot.

Met het oog op het bovenstaande zijn in de nieuwe prognose voor zowel vrouwen als mannen de veronderstellingen over de mate waarin de toename van het percentage ongehuwden en gescheidenen samengaat met een toename van het percentage eenouders bijgesteld. In de nieuwe prognose komt een groter deel van de toename van het percentage gescheidenen voor rekening van gescheiden eenouders. Deze toewijzing is uitgevoerd door de 'share-effecten' (zie De Jong, 2001) zoals gehanteerd in de vorige prognose beter te laten aansluiten op de waargenomen ontwikkelingen in de afgelopen jaren. In de vorige prognose is verondersteld dat de het aandeel eenouders onder gescheiden vrouwen daalt van 32 procent in 2000 naar 24 procent in 2050. In de nieuwe prognose wordt een minder sterke daling verondersteld, namelijk naar 29 procent in 2050. Voorts wordt in de nieuwe prognose verondersteld dat een stijging van het percentage ongehuwden ook zal samengaan met een stijging van het percentage ongehuwde eenouders (en niet alleen met een stijging van het percentage ongehuwde alleenstaanden en ongehuwde samenwonenden). Ook in dit geval zijn de share-effecten zodanig aangepast dat ze beter aansluiten op de waargenomen ontwikkelingen in de afgelopen jaren. Hierdoor zal het percentage eenouders onder ongehuwde vrouwen, die de afgelopen jaren een stijgende lijn vertoonden, ook in de toekomst blijven stijgen en niet meer, zoals in de vorige prognose, gaan dalen. Hierdoor stijgt in de nieuwe prognose het aandeel eenouders onder ongehuwde vrouwen van 2,5 procent in 2000 naar 4,1 procent in 2050 (in plaats van een daling naar 1,5 procent in 2000). Op deze wijze wordt rekening gehouden met het toenemende aandeel van de niet-westerse allochtonen in de bevolking. In samenhang met deze aanpassing van de share-effecten van eenouders zijn ook de share-effecten van alleenstaanden en samenwonenden aangepast.

4. Toekomstige ontwikkelingen in leeftijdspatronen van huishoudensposities

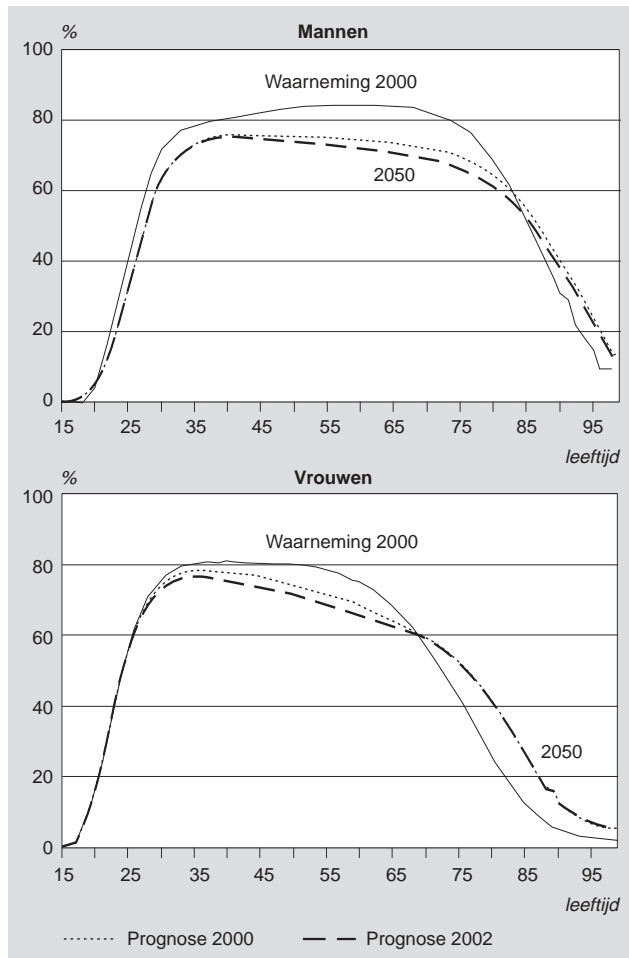
In de afgelopen jaren is er op vrijwel alle leeftijden sprake geweest van een toenemend aantal personen dat alleenwoont (De Jong en Van Huis, 2003). Ook in de toekomst zal het alleenwonen vaker voorkomen dan nu het geval is, al zal vooral op de wat hogere leeftijden sprake zijn van een toename (grafiek 1). Dit wordt maar in zeer beperkte mate veroorzaakt door jongeren die vanuit het ouderlijk huis alleen gaan wonen en nooit een samenwoonrelatie aangaan. Zo blijkt uit het Onderzoek Gezinsvorming 1998 dat circa negen op de tien personen ooit met een partner hebben samengewoond of zullen samenwonen (De Jong, 1999). De forse stijging op de iets hogere leeftijden is het gevolg van een veronderstelde toename van relatieontbinding. In de huishoudensprognose wordt verondersteld dat relaties in de toekomst instabieler worden. Steeds meer paren gaan ongehuwd samenwonen en juist deze relaties hebben een hoge kans uiteen te vallen. In veel gevallen zullen de ex-partners, voordat ze een nieuwe relatie aangaan, eerst een tijdje alleenwonen. Bovendien zullen ze lang niet altijd aan een nieuwe beginnen. Met het stijgen van de leeftijd wordt de kans steeds groter dan ze, vaak ongewenst, geen geschikte partner meer vinden en dus alleen blijven wonen. Onder vrouwen neemt het percentage alleenstaanden op hoge leeftijden niet toe, maar juist af. Dit wordt veroorzaakt doordat er zich nog een andere ontwikkeling voordoet. Zowel mannen als vrouwen zullen naar verwachting langer blijven leven, en de levensverwachting van mannen zal sterker toenemen dan die van vrouwen. Dit betekent dat vrouwen die (nu) getrouwd zijn in de toekomst steeds ouder zullen zijn als ze weduwe worden. Onder jongbejaarden zal het percentage alleenwonenden hierdoor fors dalen. De percentages alleenstaanden in 2050 volgens de nieuwe prognose vallen vrijwel samen met die volgens de prognose 2000.

1. Aandeel personen dat alleenwoont

De ontwikkeling van het percentage (gehuwd en niet-gehuwd) samenwonenden is tegengesteld aan die van het percentage alleenstaanden (grafiek 2). Als gevolg van een toenemend aantal relatieontbindingen zullen mannen vanaf 25 jaar en vrouwen vanaf 30 jaar minder vaak samenwonen. Onder ouderen zal het percentage samenwonenden juist stijgen, vanwege de toenemende levensverwachting.

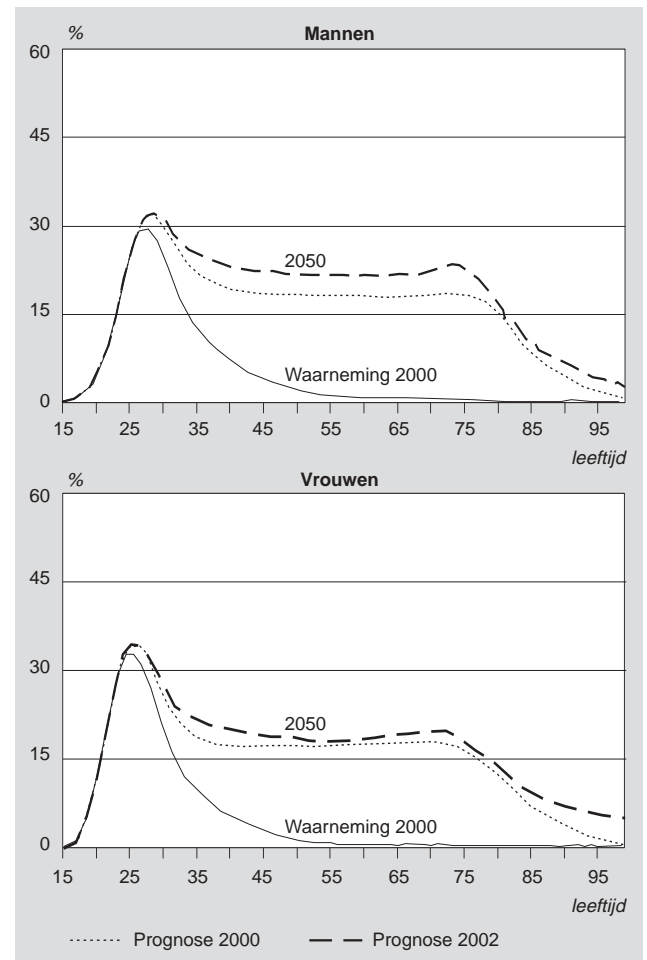
2. Aandeel personen dat samenwoont

In de nieuwe prognose zijn de percentages samenwonenden in 2050 iets lager dan die volgens de prognose 2000, omdat in de nieuwe prognose de percentages eenouders iets hoger zijn (zie verderop in deze paragraaf). Ook in de toekomst zullen steeds meer jongeren ongehuwd samenwonen voordat ze gaan trouwen, waardoor het (nu al hoge) percentage ongehuwd samenwonende jongeren nog verder toeneemt (grafiek 3). Op de hogere leeftijden stijgt dit percentage fors. De huidige veertigplussers werden volwassen in een tijd waarin het huwelijk nog vrijwel universeel was, maar voor degenen die over twintig jaar tot de veertigers behoren is het huwelijk veel minder vanzelfsprekend. De percentages ongehuwd samenwonenden in 2050 zijn volgens de nieuwe prognose iets hoger dan die volgens de vorige prognose.

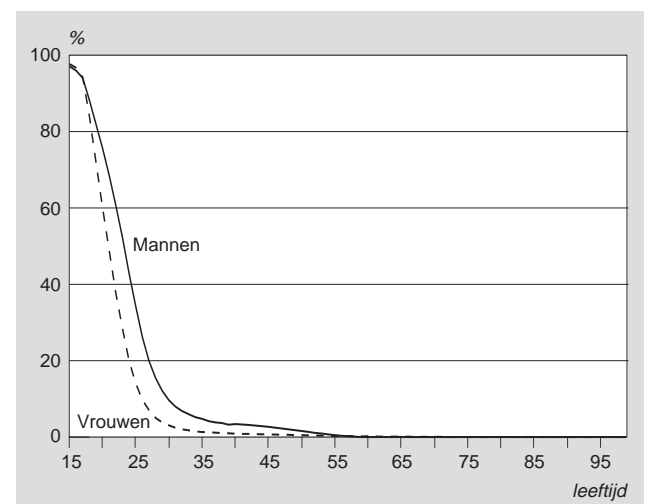
Uit de evaluatie van de prognose 2000 is gebleken dat het aantal thuiswonende kinderen tussen 2000 en 2002 iets sneller is gestegen dan verwacht (zie vorige paragraaf). In het verleden zijn in het patroon van uit huis gaan golfbewegingen geconstateerd die samenhangen met sociaal-economische omstandigheden (De Jong en Van Hoorn, 1999). Uit De Jong en Van Huis (2003) blijkt dat in de afgelopen vijf jaar onder autochtonen sprake is geweest van stabiele kansen om uit huis te gaan. Onder (niet-westerse) allochtonen is sprake van afwijkende ontwikkelingen op verschillende leeftijden: onder de twintig gaan ze eerder uit huis, en boven de twintig later. Het is nog niet duidelijk in hoeverre hierbij sprake is

3. Aandeel personen dat ongehuwd samenwoont

van een structurele ontwikkeling. Gezien deze onzekerheid en de stabiele kansen van autochtonen om uit huis te gaan, wordt in de prognose uitgegaan van een structureel gelijkblijvend leeftijds patroon van het percentage personen dat bij de ouders woont (grafiek 4).

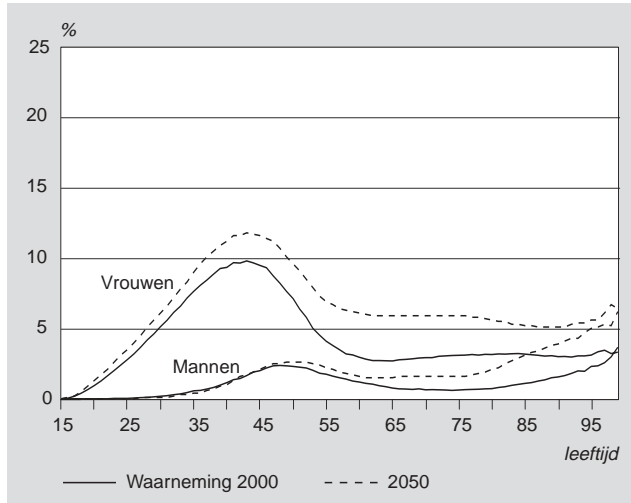
4. Aandeel personen dat thuiswoont

In de vorige prognose is uitgegaan van een (vrijwel) gelijkblijvend leeftijds patroon van het percentage personen dat eenouder is. Als gevolg van de bijstellingen die in de vorige paragraaf zijn toegelicht, is in de nieuwe prognose sprake van een stijgend percentage eenouders op de meeste leeftijden. Dit houdt verband met het toenemend aandeel (niet-westerse) allochtonen in de bevolking.

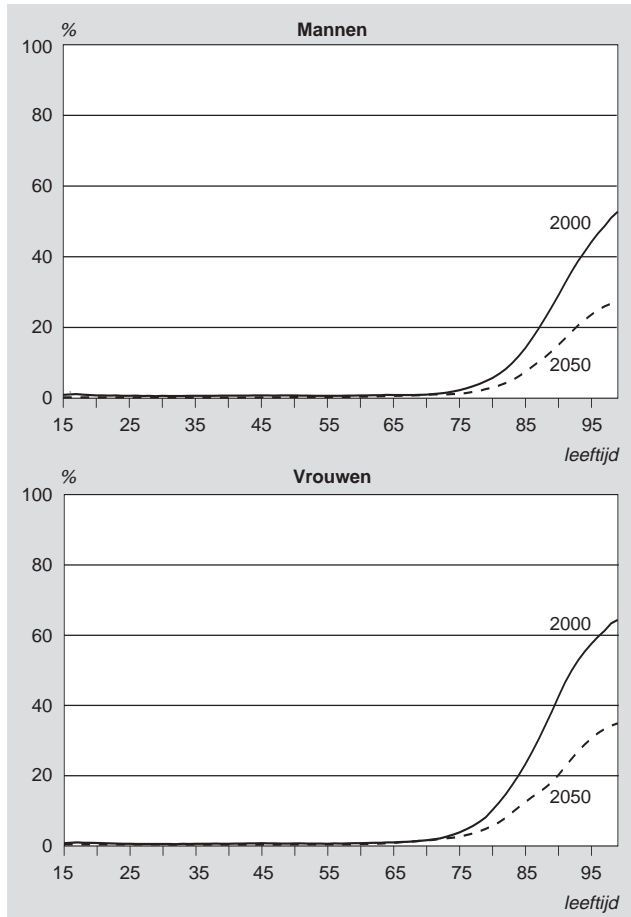
De stijging van het percentage eenouders geldt vooral voor vrouwen (grafiek 5). Er is geen reden om een verandering te verwachten van het aandeel vrouwen dat bij scheiding de kinderen krijgt toegewezen.

5. Aandeel eenouders

Het percentage van de bevolking dat in een tehuis woont zal naar verwachting dalen (grafiek 6). Het beleid is er immers steeds meer op gericht dat ouderen zo lang mogelijk zelfstandig blijven wonen en pas in een tehuis worden opgenomen als er geen andere mogelijkheid meer bestaat. Bovendien willen veel ouderen ook zelf zo lang mogelijk zelfstandig wonen. Mede door een grotere rol van de thuiszorg kan de overgang naar geïnstitutionaliseerde verzorging steeds langer worden uitgesteld. Naast 'aanleunwoningen' kunnen andere vormen van zelfstandig wonen ontstaan. In de

6. Aandeel personen in een institutioneel huishouden

prognose 2000 wordt verwacht dat in 2020 de percentages ten opzichte van het huidige niveau ongeveer gehalveerd zullen zijn. Een verdere daling wordt niet voorzien, omdat de grenzen aan het nog langer zelfstandig wonen dan bereikt zullen zijn.

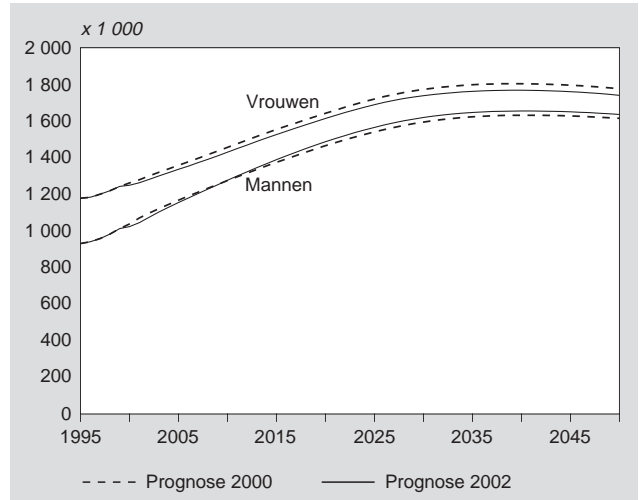
5. Toekomstige ontwikkelingen naar huishoudenspositie

In de afgelopen jaren is het aantal alleenstaanden voortdurend toegenomen. Deze trend zal nog ongeveer dertig jaar aanhouden (grafiek 7). In 2002 waren er 2,4 miljoen alleenstaanden, en rond 2035 zullen het er 3,4 miljoen zijn. Kinderen gaan, als ze het ouderlijk huis verlaten, meestal eerst alleenwonen of ongehuwd samenwonen. Aan een huwelijk wordt pas gedacht als er sprake is van een kinderwens. In de huishoudensprognose wordt verondersteld dat de groei van het aantal ongehuwde alleenstaanden vooral samenhangt met het uiteenvallen van relaties van ongehuwde samenwoners, en minder met het duurzaam alleenwonen van personen die nooit een relatie aangaan. Na 2035 zal stabilisatie van het aantal alleenstaanden optreden. Voor vrijwel alle leeftijden heeft het percentage alleenstaanden dan het hoogste niveau bereikt.

Beduidend meer vrouwen dan mannen staan alleen. Dit heeft in de eerste plaats te maken met het feit dat mannen na een scheiding vaker hertrouwen dan vrouwen. Gescheiden vrouwen zijn hierdoor vaker alleenstaand(e) ouder dan gescheiden mannen. In de tweede plaats komt het doordat vrouwen vaker verweeduwen dan mannen (De Jong en Van Huis, 2003). Na verweuding wordt (en blijft) het overgrote deel alleenstaand.

De ontwikkeling volgens de nieuwe prognose van het aantal alleenstaanden wijkt vrijwel niet af van de ontwikkeling die in de vorige prognose werd verwacht.

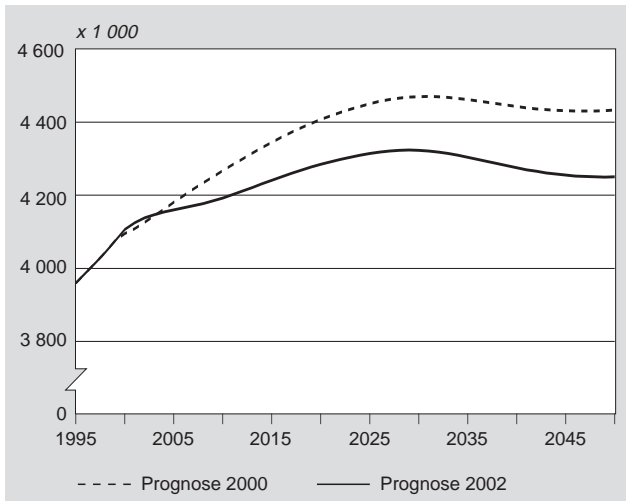
7. Aantal alleenstaanden

Het aantal (gehuwd en niet-gehuwd) samenwonende paren is tussen 1995 en 2000 vrij sterk gestegen (grafiek 8). Na 2000 is sprake van een duidelijke afname van dit groeitempo. De komende decennia neemt het aantal samenwonende paren langzaam verder toe, waardoor het in 2030 uitkomt op 4,3 miljoen, tegen 4,1 miljoen in 2002. Na 2030 zet een langzame daling in van het aantal samenwonende paren. In de nieuwe prognose is in dit opzicht sprake van een lager groeitempo dan aangenomen in de prognose 2000. Dit hangt grotendeels samen met de bijstelling van de bevolkingsgroei in de nieuwe bevolkingsprognose. De bevolkingsgroei is in deze prognose vanwege een lager migratiesaldo naar beneden bijgesteld (De Jong, 2003).

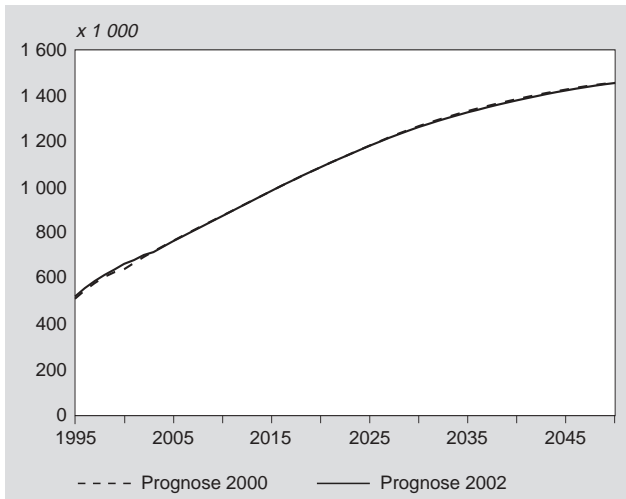
Het aantal niet-gehuwd samenwonende paren is de afgelopen jaren sterk gestegen. Deze trend zal in de toekomst onverminderd aanhouden (grafiek 9). In 2002 waren er 0,7 miljoen niet-gehuwde paren, tegen een verwacht aantal van 1,5 miljoen in 2050. Ook in de toekomst zullen jongeren vóór het huwelijk eerst een tijdje on-

8. Aantal samenwonende paren

gehuwd gaan samenwonen. Ten opzichte van de vorige prognose is er in de nieuwe prognose geen sprake van een duidelijk afwijkende ontwikkeling.

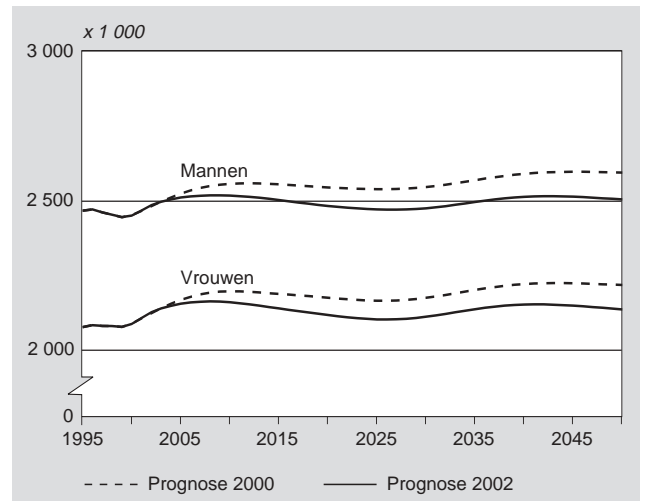
9. Aantal niet-gehuwd samenwonende paren

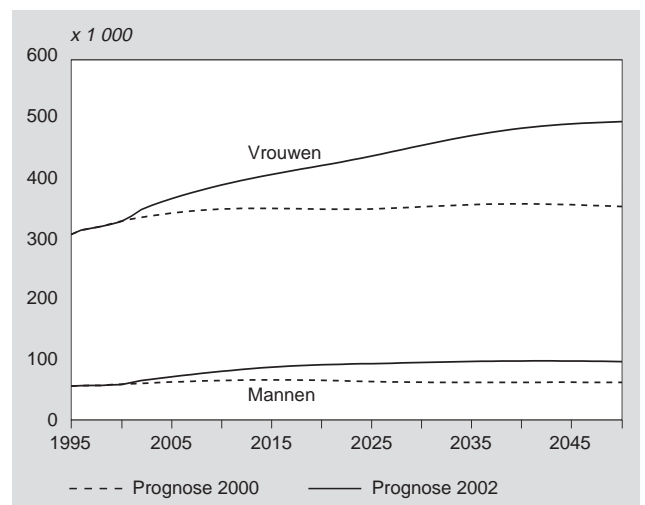
Het aantal thuiswonende kinderen laat in de toekomst een stabiel niveau zien, op enkele schommelingen na (grafiek 10). Er zijn daarbij beduidend meer thuiswonende jongens dan meisjes: in 2002 was de verhouding 115 thuiswonende jongens op 100 thuiswonende meisjes. Dit is in de eerste plaats een gevolg van het feit dat er meer jongens dan meisjes worden geboren. Ten tweede hangt dit samen met het feit dat jongens ongeveer twee jaar later uit huis gaan dan meisjes (Schapendonk-Maas, 2001). Ten opzichte van de vorige prognose zijn de aantallen thuiswonende kinderen in de nieuwe prognose lager. Dit is het gevolg van de neerwaartse bijstelling van de bevolkingsgroei.

Het aantal alleenstaande ouders is tussen 1995 en 2002 vrij sterk gestegen, van ongeveer 360 duizend naar ongeveer 410 duizend. In de toekomst wordt een verdere stijging verwacht naar 590 duizend in 2050 (grafiek 11). In de prognose 2000 werd nog een lichte stijging verwacht naar 410 duizend in 2010, waarna het aantal eenouders vrijwel gelijk zou blijven. In paragraaf 3 is de reden voor deze bijstelling toegelicht. Er zijn veel minder mannen dan vrouwen die als alleenstaanden met de zorg voor een gezin zijn belast. In 2002 ging het om slechts 65 duizend alleenstaande vaders, tegen 345 duizend alleenstaande moeders. Vroeger ontstonden eenoudergezinnen vooral door de dood van één van de ouders. Tegenwoordig is echtscheiding de belangrijkste reden: vier op de vijf eenoudergezinnen ontstaan doordat de ouders uit elkaar gaan (CBS/NGR, 2001).

10. Aantal thuiswonende kinderen

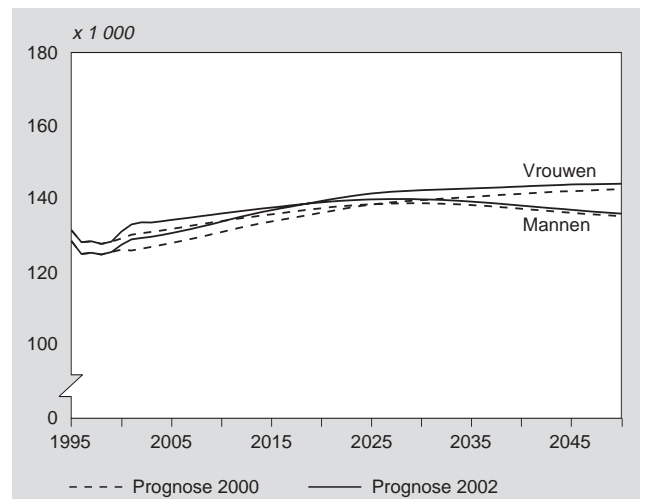

11. Aantal eenouders

Een relatief klein deel van de bevolking valt in de huishoudenspositie 'overig'. Het gaat hierbij om personen die als kamerbewoner bij gezinnen inwonen en personen die met anderen een huishouden vormen zonder dat daarbij sprake is van een samenwoonrelatie (bijvoorbeeld een huishouden van studenten). In 2002 waren er 260 duizend 'overige personen'. Dit aantal neemt licht toe, tot 300 duizend in 2050.

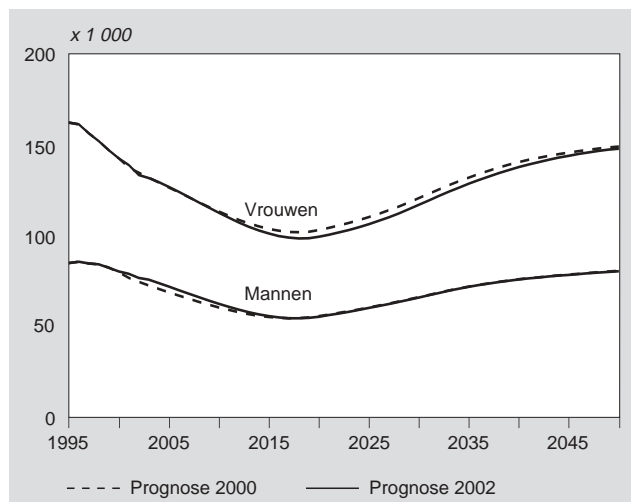
12. Aantal overige personen

De omvang van de institutionele bevolking neemt al enkele jaren af. Dit geldt vooral voor vrouwen (*grafiek 13*), die een hogere levensverwachting hebben dan mannen; bij de geboorte ligt de levensverwachting voor vrouwen momenteel op 80,5 jaar, tegen 75,5 jaar voor mannen. Deze afname van de institutionele bevolking vindt plaats ondanks de vergrijzing. De kansen van (oudere) personen om in een verzorgings- of verpleegtehuis te komen, zijn dus eveneens aan het dalen.

De verzorgingsgraad van ouderen in verzorgingstehuizen is de afgelopen decennia wel voortdurend gestegen (CBS, 2000). In 1965 was nog geen kwart hulpbehoevend, tegen driekwart in 1998. De institutionele bevolking bestaat dus voor een groter deel uit mensen die intensieve zorg nodig hebben. Bovendien komen er steeds meer woonvormen die liggen tussen zelfstandig en institutioneel wonen. Steeds meer ouderen wonen in zogenaamde serviceflats, die door het CBS niet als instituten worden beschouwd. In de huishoudensprognose wordt er van uitgegaan dat deze trend zal aanhouden. Tot rond 2020 neemt de institutionele bevolking hierdoor verder af. De kans om in een instelling te wonen is dan met de helft afgenomen. Voor de periode 2025–2050 wordt opnieuw een toename verwacht van de institutionele bevolking. Dit hangt samen met de verdere vergrijzing van de bevolking. Naar verwachting zal de kans om in een tehuis te worden opgenomen tegen die tijd niet nog verder dalen. In 2002 maakten 210 duizend personen deel uit van een institutioneel huishouden. Omstreeks 2020 is dit aantal afgenomen naar 150 duizend, maar tot 2050 vindt weer een toename plaats tot 230 duizend. De nieuwe prognose laat in dit opzicht vrijwel dezelfde ontwikkeling zien als de prognose 2000.

13. Aantal personen in institutionele huishoudens

Literatuur

Alders, M., 2003, Allochtonenprognose 2002–2050: bijna twee miljoen niet-westerse allochtonen in 2010. *Bevolkingstrends* 51(1), blz. 34–41. CBS, Voorburg/Heerlen.

CBS, 2000, *Vademecum gezondheidsstatistiek 2000*. CBS, Voorburg/Den Haag.

CBS/NGR, 2001, *Levensloop en gezin*. CBS/NGR, Voorburg/Den Haag.

Jong, A.H. de, 1999, *Nationale Huishoudensprognose 1998: aantal huishoudens blijft tot 2035 stijgen*. *Maandstatistiek van de Bevolking*, juni 1997, blz. 17–28. CBS, Voorburg/Heerlen.

Jong, A. de, en W. van Hoorn, 1999, *Leaving home, and then? In: Garssen, J. et al. (red), 1999, Vital events. Past, present and future of the Dutch population*. CBS, Voorburg/Heerlen.

Jong, A. de, 2001, *Huishoudensprognose 2000–2050: veronderstellingen over huishoudensposities*. *Maandstatistiek van de Bevolking*, mei 2001, blz. 21–28. CBS, Voorburg/Heerlen.

Jong, A. de, en J. de Beer, 2001, *Het huishoudensprognosemodel*. *Maandstatistiek van de Bevolking*, juli 2001, blz. 16–20. CBS, Voorburg/Heerlen.

Jong, A. de, 2003, *Bevolkingsprognose 2002–2050: anderhalf miljoen inwoners erbij*. *Bevolkingstrends* 51(1), blz. 21–26. CBS, Voorburg/Heerlen.

Jong, A. de, en M. van Huis, 2003, *Huishoudensprognose 2002–2050: ontwikkelingen naar burgerlijke staat*. *Bevolkingstrends* 51(2), blz. 66–74. CBS, Voorburg/Heerlen.

De Jong, A.H. en M. van Huis, 2003, *Huishoudensontwikkelingen bij allochtonen*. *Bevolkingstrends* 51(2), blz. 37–44. CBS, Voorburg/Heerlen.

Huis, M. van, en L. Steenhof, 2003, *Echtscheidingskansen van allochtonen: berekeningsmethode*. *Bevolkingstrends* 51(1), blz. 49–53. CBS, Voorburg/Heerlen.

Schapendonk-Maas, Helma., 2001, *Uit het ouderlijk huis 1998–2000*. *Maandstatistiek van de Bevolking*, januari 2001, blz. 15–16. CBS, Voorburg/Heerlen.